Муниципальное бюджетное общеобразовательное учреждение
«Средняя общеобразовательная школа села Бугульчан
муниципального района Куюргазинский район
Республики Башкортостан»

СОГЛАСОВАНО
Зам.директора по УВР:
Григоренко С.В. _________
«____»______________ 2020 г.

УТВЕРЖДАЮ
Директор МБОУ СОШ с.Бугульчан
Юсупова А.З. ___________________
Приказ № ___ от «___»________ 2020 г.

Рассмотрено на ШМО учителей
Социально-гуманитарного цикла
Руководитель ШМО
Яппарова З.Р.______________
Протокол №__ от «__» _______ 2020 г.

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА

по башкирскому (государственному) языку для 2 класса

Составила:
Мурзагулова Г.Н.,
Учитель башкирского языка
первой квалификационной категории.

Для реализации рабочей программы используется УМК Х.А.Тулумбаева, М.С.Давлетшиной, Ф.М.Гиниатуллиной, Н.Н.Кинзябаевой. – Уфа, Китап, 2017

Бугульчан - 2020

1.Уҡыу предметын өйрәнеүҙең һөҙөмтәләре

Шәхси һөҙөмтәләр

Башҡорт телен 2 класта өйрәнеүҙең шәхси һөҙөмтәләренә түбәндәгеләр инә: донъяны күп телле һәм мәҙәниәтле йәмғиәт булараҡ ҡабул итеү; үҙеңде илдең гражданины итеп тойоу; телде (шул иҫәптән башҡорт телен) төп аралашыу сараһы булараҡ ҡабул итеү; башҡорт теле саралары ярҙамында (балалар фольклоры, балалар әҙәбиәтенең ҡайһы бер үрнәктәре) уҡыусының башҡорт халҡының тормошо менән танышыуы.

Метапредмет һөҙөмтәләр

Уҡыусының коммуникатив һәләттәрен үҫтереү; элементар коммуникатив мәсьәләне сисеү өсөн адекват тел һәм телмәр сараларын һайлау һәләтен үҫтереү;
уҡыусының танып белеү һәм эмоциональ сфераларын үҫтереү; башҡорт телен өйрәнеүгә мотивация булдырыу; уҡытыу-методик комплекстың төрлө компоненттары (дәреслек, аудиодиск һ.б.) менән эшләргә өйрәтеү.

Предмет һөҙөмтәләре

Башҡорт теле нормалары (фонетик, лексик, грамматик) тураһында башланғыс белешмә; (курс йөкмәткеһе кимәлендә) өн, хәреф, һүҙ кеүек тел берәмектәрен табыу һәм сағыштырыу һәләте.

А. Коммуникатив сферала (башҡорт телен аралашыу сараһы булараҡ өйрәнеүҙә)

Телмәр эшмәкәрлегенең түбәндәге төрҙәрендә телмәр компетенцияһы:

һөйләү телмәрендә:

- аралашыуҙың типик ситуацияларында элементар этикет диалог алып барыу;
- элементар кимәлдә уҡыусының үҙе, ғаиләһе, дуҫы тураһында һөйләүе; предмет, картинаны һүрәтләүе; персонажды ҡыҫҡаса ҡылыҡһырлауы;

тыңлап аңлауҙа:

-уҡыусының уҡытыусы һәм класташтарының телмәрен тыңлап аңлауы; аудиояҙмаларҙағы ҙур булмаған текстарҙың йөкмәткеһен аңлауы;

уҡыуҙа:

-өйрәнелгән тел материалына таянып төҙөлгән ҙур булмаған текстарҙы ҡысҡырып уҡыу;

-өйрәнелгән тел материалы менән бер рәттән яңы һүҙҙәрҙе лә үҙ эсенә алған текстарҙы эстән уҡыу һәм уларҙың төп йөкмәткеһен аңлау, текстан кәрәкле информацияны табыу;

яҙма телмәрҙә:

-яҙыу техникаһына эйә булыу;

-үрнәк буйынса байрам менән ҡотлау һәм ҡыҫҡа шәхси хат яҙыу.

Тел компетенцияһы (тел сараларын үҙләштереү).

-башҡорт теленең өндәрен дөрөҫ әйтеү һәм айырыу; һүҙҙәргә һәм фразаларға дөрөҫ баҫым ҡуйыу;

-төрлө һөйләм төрҙәрен интонация менән уҡыу;
башланғыс мәктәп курсында өйрәнелгән уҡыу һәм орфографик ҡағиҙәләрҙе ҡулланыу;

-башланғыс мәктәп курсында өйрәнелгән лексик берәмектәрҙе (һүҙҙәр, һүҙбәйләнештәр, баһалау лексикаһы, телмәр клишелары) һәм грамматик күренештәрҙе таныу һәм телмәрҙә ҡулланыу.

Социомәҙәни компетенция.

-географик атамаларҙы, билдәле балалар әҫәрҙәренең персонаждарын, популяр экиәттәрҙең сюжеттарын, балалар фольклорының ҙур булмаған әҫәрҙәрен (шиғырҙар, йырҙар) белеү;

Б. Танып белеү сфераһы:

-айырым өндәр, хәрефтәр, һүҙҙәр, һүҙбәйләнештәр, ябай һөйләмдәр кимәлендә башҡорт һәм рус телдәренең күренештәрен сағыштыра белеү;

-башланғыс мәктәп тематикаһы кимәлендә өлгө буйынса күнегеүҙәр эшләй белеү;

-ҡағиҙәләр, таблицаларҙы ҡуллана белеү;

-үҙ-үҙеңде башланғыс класс уҡыусыһы кимәлендә баһалай белеү;

В. Дөйөм ҡиммәттәргә йүнәлеш сфераһында:

-башҡорт телен фекер, хис-тойғо, эмоцияларҙы белдереү сараһы булараҡ ҡабул итеү;

-балалар фольклоры ярҙамында башҡорт халҡының рухи ҡиммәттәрен үҙләштереү.

Г. Эстетик сферала:

башҡорт телендәге хис-тойғо һәм эмоцияларҙы белдереүсе сараларҙы үҙләштереү;

балалар әҙәбиәте үрнәктәре менән танышҡанда матурлыҡты танырға өйрәнеү.

Д. Хеҙмәт сфераһында:

- уҡыу процесында билдәләнгән планға ярашлы эшләй белеү.

Телмәрҙең тематик йөкмәткеһе

Һөйләү һәм яҙма телмәрҙең йөкмәткеһе белем биреү һәм тәрбиәүи маҡсаттарға , башланғыс класс уҡыусыһының йәш үҙенсәлектәренә тап килә һәм түбәндәге темаларҙы үҙ эсенә ала:

Башҡорт теленең үҙенсәлекле хәрефтәрен һәм өндәрен өйрәнеү.

Танышыу. Һаулыҡ һорашыу.

Мин һәм минең ғаиләм. Минең яратҡан шөғөлөм. Көн тәртибе.

Магазин: кейем-һалым, аяҡ кейеме, аҙыҡ-түлек алыу. Яратҡан ризығым. Ғаилә байрамдары: тыуған көн, Яңы йыл. Бүләк.Минең дуҫтарым. Йорт хайуандары.Минең мәктәбем. Класс бүлмәһе, уҡыу предметтары, уҡыу әсбаптары. Дәрестәр.

Тирә яҡтағы донъя. Минең йортом/ квартирам/ бүлмәм: бүлмәләр, йыһаздар. Тәбиғәт. Йорт хайуандары һәм ҡырағай хайуандар. Яратҡан миҙгелем. Һауа торошо.

Тыуған илем. Башҡортостандың баш ҡалаһы. Әҙәби персонаждар. Балалар фольклоры.

Коммуникатив оҫталыҡтар

Һөйләү телмәре

Диалогик форма:

-типик ситуацияларҙа диалог алып барыу;

-һорау-яуап рәүешендәге диалог.

Монологик форма:

- телмәрҙең төп коммуникатив төрҙәрен (тасуирлау, хикәйәләү, ҡылыҡһырлау) ҡулланыу.

Тыңлап аңлау

- уҡыусының уҡытыусы һәм класташтарының телмәрен аңлауы;

-өйрәнелгән тел материалына таянып эшләнгән аудиояҙмалағы ҙур булмаған текстарҙы аңлау.

Уҡыу

-башҡорт теле материалына таянып эшләнгән ҙур булмаған текстарҙы ҡысҡырып уҡыу;

-өйрәнелгән материалды һәм бер нисә яңы һүҙҙе үҙ эсенә алған тексты эстән уҡыу һәм аңлау, текстан кәрәкле информацияны табыу (персонаждарҙың исемдәре, географик атамалар һ.б.).

Яҙыу

-текстан һүҙҙәр, һүҙбәйләнештәр һәм һөйләмдәрҙе күсереп яҙыу оҫталығы.

Тел саралары һәм уларҙы ҡулланыу күнекмәләре.

Графика, каллиграфия, орфография.

Башҡорт теленең алфавиты. Йы, йе, йө, йү, йә ҡушымсалары. Өн һәм хәрефтең тап килеүе. Уҡыу ҡағиҙәләре. Төп орфографик ҡағиҙәләр. Һүҙҙәрҙең дөрөҫ яҙылышы.

Телмәрҙең фонетик яғы.

Башҡорт теленең специфик өндәрен дөрөҫ әйтеү һәм ишетеү. Төп орфоэпик нормалар. Башҡорт телендә баҫым. Һөйләмдең интонацион төрҙәре.

Әҙерлек кимәленә талаптар

Телмәр эшмәкәрлегенең түбәндәге төрҙәрендә телмәр компетенцияһы:

һөйләү телмәрендә:

- аралашыуҙың типик ситуацияларында элементар этикет диалог алып барыу;

- элементар кимәлдә уҡыусының үҙе, ғаиләһе, дуҫы тураһында һөйләүе; предмет, картинаны һүрәтләүе; персонажды ҡыҫҡаса ҡылыҡһырлауы;

тыңлап аңлауҙа:

-уҡыусының уҡытыусы һәм класташтарының телмәрен тыңлап аңлауы; аудиояҙмаларҙағы ҙур булмаған текстарҙың йөкмәткеһен аңлауы;

уҡыуҙа:

-өйрәнелгән тел материалына таянып төҙөлгән ҙур булмаған текстарҙы ҡысҡырып уҡыу;

-өйрәнелгән тел материалы менән бер рәттән яңы һүҙҙәрҙе лә үҙ эсенә алған текстарҙы эстән уҡыу һәм уларҙың төп йөкмәткеһен аңлау, текстан кәрәкле информацияны табыу;

яҙма телмәрҙә:

-яҙыу техникаһына эйә булыу;

-үрнәк буйынса байрам менән ҡотлау һәм ҡыҫҡа шәхси хат яҙыу.

Тел компетенцияһы (тел сараларын үҙләштереү):

-башҡорт теленең өндәрен дөрөҫ әйтеү һәм айырыу; һүҙҙәргә һәм фразаларға дөрөҫ баҫым ҡуйыу;

-төрлө һөйләм төрҙәрен интонация менән уҡыу;

Социомәҙәни компетенция:

-географик атамаларҙы, билдәле балалар әҫәрҙәренең персонаждарын, популяр әкиәттәрҙең сюжеттарын, балалар фольклорының ҙур булмаған әҫәрҙәрен (шиғырҙар, йырҙар) белеү;

Б. Танып белеү сфераһы:

-айырым өндәр, хәрефтәр, һүҙҙәр, һүҙбәйләнештәр, ябай һөйләмдәр кимәлендә башҡорт һәм рус телдәренең күренештәрен сағыштыра белеү;

-өлгө буйынса күнегеүҙәр эшләй белеү;

-ҡағиҙәләр ҡуллана белеү;

-үҙ-үҙеңде башланғыс класс уҡыусыһы кимәлендә баһалай белеү;

В.Дөйөм ҡиммәттәргә йүнәлеш сфераһында:

-башҡорт телен фекер, хис-тойғо, эмоцияларҙы белдереү сараһы булараҡ ҡабул итеү;

-балалар фольклоры ярҙамында башҡорт халҡының рухи ҡиммәттәрен үҙләштереү.

Г. Эстетик сферала:

-башҡорт телендәге хис-тойғо һәм эмоцияларҙы белдереүсе сараларҙы үҙләштереү;

-балалар әҙәбиәте үрнәктәре менән танышҡанда матурлыҡты танырға өйрәнеү.

Д. Хеҙмәт сфераһында:

-уҡыу процесында билдәләнгән планға ярашлы эшләй белеү.

2.Уҡытыу предметының төп йөкмәткеһе

1. **Танышыу – 5сәғәт.**
   Үҙең тураһында һөйләргә өйрәнеү. Исемең нисек? ҡайҙа йәшәйһең? һиңә нисә йәш? Һорауҙарына аныҡ яуап биреү.

2. **Был мин – 2 сәғәт.**
   Үҙең тураһында һөйләргә өйрәнеү. Тән өлөштәрен дөрөҫ әйтеү. Эйәлек ялғауын ҡулланыу. Кешенең организмы, тән өлөштәре атамаларын үҙләштереү, тәнде таҙа тотоу, һаулыҡты һаҡлау. Эйәлек алмаштарын һәм ялғауҙарын практик ҡулланыу.

3. **Минең ғаиләм - 3 сәғәт.**
   Үҙенең ғаиләһе, ғаилә ағзалары, уларҙың эштәре, туғанлыҡ мөнәсәбәте тураһында һөйләшеү. Башҡорт телендә эйәлек ялғауҙарын практик үҙләштереү.
4. **Мин нимә яратам – 2 сәғәт.**
   Аҙыҡ-түлек атамалары менән танышыу, башҡорт халыҡ аштары тураһында һөйләшеү. Килеш ялғауҙарын практик үҙләштереү. Аш-һыу, аҙыҡ-түлек темаһына бәйле һүҙҙәр, уларҙың үҙенсәлектәрен белдереү. Аш-һыу әҙерләгәндәге ҡоралдар. *Менән* һүҙен практик ҡулланыу.
5. **Минең мәктәбем - 8 сәғәт.**
Мәктәп, класс бүлмәләре, дәрестәр, кластағы уҡыусылар, уларҙың эштәре. Темаға ҡараған һүҙҙәрҙе өйрәнеү. Һүҙҙәрҙә ҡалын һәм нәҙек ялғауҙар.

6. **Минең уйынсыҡтарым - 8 сәғәт.**
   Уйынсыҡ исемдәре, билдәләре, уйындар. Башҡорт телендә ҡалын һәм нәҙек ялғауҙар.
   Кейем-һалым исемдәре, уларҙың үлсәме, кейем һатып алыу, уларҙы бөхтә тотоу. Башҡорт телендә килеш һәм зат ялғауҙарын ҡулланыу.
7. **Минең кескәй дуҫтарым – 3 сәғәт.**
   Өй хайуандары, уларҙың холҡо, сифаттары, дөрөҫ тәрбиәләү, ашатыу, һаҡлау һәм яҡлау тураһында мәғлүмәт биреү. Эйәлек алмаштарын һәм ялғауҙарын практик ҡулланыу.
8. **Мин ял итәм – 4 сәғәт.**
Шәхси гигиена, таҙалыҡты һаҡлау тураһында мәғлүмәт. Уҡыусының көн тәртибе, бөхтәлек, йыйнаҡлыҡ сифаттары тәрбиәләү. Башҡорт телендә юҡлыҡ ялғауҙары. Һүҙҙәрҙең һөйләмдәге урыны.

Уҡыусыларҙың белем кимәленә талаптар

Уҡыу йылы аҙағында 2 -класс уҡыусылары түбәндәге белем һәм күнекмәләргә эйә булырға тейеш:

1. Һөйләгәнде йәки уҡығанды аңлай алыу (аудирование):
   - уҡытыусының, иптәшенең һөйләгәнен, уҡығанын аңлай алыу;
   -иҫәнләшеү, һаубуллашыу, рәхмәт әйтеү, ғәфү үтенеү, үтенесте белдереү, рөхсәт һорау (телмәр этикеты);
   -тексттың йөкмәткеһе, ситуация буйынса һорау биреү.
2. Уҡыған текст буйынса, күҙәтеүҙәр нигеҙендә һөйләй белеү, ситуацияға ярашлы һөйләшеү (говорение):
   -бәләкәй күләмле тексттың йөкмәткеһен һөйләү,
   -һүҙлек һүҙҙәрен белеү, уларҙы дөрөҫ ҡулланып һөйләү,
   -диалог төҙөү, төркөмдәрҙә һөйләшеү,

-үҙең, ғаилә ағзалары, уларҙың исемдәрен белеү, һөнәр-шөғөлдәре, туғанлыҡ мөнәсәбәте һ.б. тураһында һөйләү,

-ваҡиғаға, персонажға үҙ мөнәсәбәтеңде әйтеп биреү,

-башҡорт теленән руссаға һәм киреһенсә тәржемә итеү.

3. Уҡыу (чтение):

-тексты дөрөҫ, шыма, талғын уҡыу (орфоэпик нормалар нигеҙендә),

поэтик әҫәрҙәрҙе дөрөҫ интонация менән уҡыу,

- уҡыған тексың йөкмәткеһен билдәләй алыу, персонаждарын әйтеү,
- текстан һорауҙарға яуаптар табыу, уҡып күрһәтеү.

4. Яҙыу (письмо):

- хәрефтәрҙе матур, дөрөҫ, тейешле кимәлдә тоташтырып яҙыу,
- ҙур булмаған тексты күсереп яҙыу,
- шундай уҡ текст буйынса йә картина нигеҙендә 2-3 һорауға яуап яҙыу,
- бирелгән ситуация буйынса 2-3 һөйләмдән торған текст яҙыу
- ныҡлы әҙерлектән һуң өйрәтеү характерындағы диктант, изложение, инша яҙыу (программала күрһәтелгән нормалар күләмендә).

Уҡыусыларҙың белемдәрен баһалау нормалары.

1. Балаларҙың уҡыу һәләтлектәрен баһалау.

Уҡыу техникаһын тикшереү.

Ижекләп уҡыу күнекмәләрен формалаштырыу. Уҡыусының индивидуаль темпына ярашлы тиҙлек менән һүҙҙәрҙе тотош уҡыу. Һүҙҙәрҙе, һүҙбәйләнештәрҙе, һөйләмдәрҙе һәм ҡыҫҡа текстарҙы аңлы уҡыу. Дөрөҫ интонация һәм пауза менән уҡыу. Аңлы һәм тасуири уҡыу күнекмәләрен үҫтереү.

Ҡысҡырып уҡыу.

Ижекләп уҡыуҙан уҡыусының индивидуаль темпына ярашлы тиҙлек менән һүҙҙәрҙе аңлы рәүештә тотош уҡыуға күсеү. Уҡыу тиҙлеген эҙмә-эҙлекле үҫтереү.

Эстән уҡыу.

Эстән уҡығанда әҫәрҙең мәғәнәһен аңлау. Уҡыуҙың төрөн билдәләү. Текстан кәрәкле информация таба белеү.

Балаларҙың уҡыу тиҙлеге минутына түбәндәгесә билдәләнә:

Класс	Һүҙ	Билдә	Эстән уҡыу
2	25-30	90-120	35-45

2. *Яҙма эштәрҙең төрҙәре, күләме һәм уларҙы баһалау нормалары.*

Яҙма эштәрҙең төрҙәре:

1) һүҙҙәрҙе, фразаларҙы һәм һөйләмдәрҙе күсереү;

2) диктант;

Һаналған яҙма эштәрҙең башланғыс кластарҙа үткәрелә торғандары элементар характерҙа, өйрәтеү маҡсатында һәм ныҡлы әҙерлектән һуң ғына яҙҙырыла. Әҙерлек эштәре төрлөсә булырға мөмкин: һүҙҙәрҙе, һөйләмдәрҙе яҙыр алдынан бер нисә тапҡыр телдән әйттереү, ниндәй хәрефтәр яҙылыуын анализлау, ҡағиҙәләрҙе ҡабатлау һ.б.

Контроль характерҙағы яҙыу эштәренең һаны укыу йылы эсендә түбәндәгесә тәкдим ителә:

Эш төрҙәре	2 класс
Күсереп яҙыу	2
Һорауҙарға яуаптар яҙыу	-
Диктант	1
Изложение	-
Инша	-
Бөтәһе	**3**

Ҡушымта 1.

2-се класс өсөн башҡорт (дәүләт) теленән календарь-тематик план

Йылына - 34 сәғәт, аҙнаһына 1 сәғәт

№	Тема	Сәғәт һаны	Дата		Иҫкәрмә
			План	Факт	
	Танышыу (5сәғәт)				
1	Башҡорт теле дәрестәрендә хәүефһеҙлек ҡағиҙәләре. Һин кем? (Әә) өн-хәрефе.	1	08.09.20		
2	Һеҙ кем? (Һһ) өн-хәрефе.	1	15.09		
3	Һинең исемең нисек? (ң) өн-хәрефе.	1	22.09		
4	Һин ҡайҙа йәшәйһең? (Ҙҙ) өн-хәрефе.	1	29.09		
5	Һиңә нисә йәш? (Үү) өн-хәрефе.	1	06.10		
	Был мин (2сәғәт)				
6	Тән өлөштәре. (Ҡҡ) өн-хәрефе.	1	13.10		
7	Ауырта, ауыртмай. (Ҡҡ) өн-хәрефе.	1	20.10		
	Минең ғаиләм (3сәғәт)				
8	Минең, һинең, уның. (Ғғ) өн-хәрефе.	1	10.11		
9	Бармы? (Ғғ) өн-хәрефе.	1	17.11		
10	Нимә эшләй? (Өө) өн-хәрефе.	1	24.11		
	Мин нимә яратам ? (2сәғәт)				
11	Нимә менән? (с чем?) (ç) өн-хәрефе.	1	01.12		
12	Нимә менән? (Чем?)	1	08.12		
	Минең мәктәбем (8 сәғәт)				
13	Мәктәп ниндәй?	1	15.12		
14	Класс ниндәй?	1	22.12		

15	**Күсереп яҙыу «Беҙҙең мәктәп”**	1	29.12		
16	Хаталар өҫтөндә эш. Мин уҡыусы. Нисек?	1	19.01.21		
17	Кемдеке? Минеке, һинеке, уныҡы.	1	26.01.		
18	Мин дәрестә. Ҡайҙа? һорауына яуап биреүсе һүҙҙәр	1	02.02		
19	Мин дәрестән сыҡтым. Нимә эшләйем?	1	09.02		
20	Ҡабатлау.	1	16.02		
	Минең уйынсыҡтарым (8 сәғәт)				
21	Нимә? Нимәләр? Күплек ялғауы.	1	02.03		
22	Нимә эшләйбеҙ?	1	09.03		
23	Ниндәй?	1	16.03		
24	**Диктант “Китап”**	1	23.03		
25	Нимә эшләмә?	1	06.04		
26	Нимә эшләйбеҙ?	1	13.04		
27	Миңә нимә кәрәк?	1	20.04		
28	Нисәнсе? Рәт һандары.	1	27.04		
	Минең кескәй дуҫтарым (3сәғәт)				
29	Минең кескәй дуҫтарым. Был нимә?	1	04.05		
30	Ниндәй?	1	11.05		
31	Ни эшләй?	1	18.05		
	Мин ял итәм (4 сәғәт)				
32	Ҡайҙа? Ҡайҙан? **Күсереп яҙыу “Уҡыуҙар бөттө”**	1	24.05		
33	Хаталар өҫтөндә эш. Үтелгәндәрҙе ҡабатлау.	1	31.05		
34	Үтелгәндәрҙе ҡабатлау.	1			

Иҫкәрмә: план буйынса – 34 сәғәт, фактик -33 сәғәт (1 сәғәт – Ватанды һаҡлаусылар көнө)

Башҡорт теленән уҡыусыларҙың контроль эштәрен баһалау нормалары

Контроль күсереп яҙыу текстарын баһалау

Башҡорт телен дәүләт теле булараҡ өйрәнеүсе уҡыусылар өсөн дәрестәрҙә текстарҙы күсереп яҙыу киң ҡулланыла. Уҡыусылар дөрөҫ яҙыу ҡағиҙәләрен иҫкә төшөрәләр, бигерәк тә башҡорт телендәге үҙенсәлекле хәрефтәрҙе, үтелгән орфограмманы ғәмәлдә ҡулланырға, һүҙҙәрҙе юлдан-юлға дөрөҫ күсерергә, һүҙҙәрҙе уҡып яҙма телмәрҙә хатаһыҙ яҙырға өйрәнәләр. Күп тапҡырҙар яҙыу һөҙөмтәһендә, балаларҙа дөрөҫ яҙыу күнекмәләре барлыҡҡа килә. Шулай уҡ күсереп яҙыу эше уҡыусыларҙың иғтибарын, хәтерен үҫтереүгә булышлыҡ итә.

Күсереп яҙыу текстары дәрестә үтелгән грамматик һәм лексик темалар менән бәйле алына. Күсереп яҙғанда текст һәр уҡыусының алдында булырға тейеш. Индивидуаль карточкалар, дәреслектән күнегеүҙәр алынырға мөмкин. Әгәр ҙә өҫтәлмә эш алынмаһа, күсереп яҙыу тексы бер генә билдә менән баһалана.

«5» билдәһе төҙәтеүҙәр, бысратыуҙар булмаған, йә 1 пунктуацион хата булған эшкә,

«4» билдәһе 2 орфографик, 3 пунктуацион йә 1 орфографик, 4 пунктуацион, йә орфографик хатаһыҙ, 6 пунктуацион хатаһы булған эшкә ҡуйыла. Әгәр хаталар араһында бер типтағылар булһа, 3 орфографик хаталы эшкә лә «4» билдәһе ҡуйырға мөмкин.

«3» билдәһе 3 орфографик, 4 пунктуацион йә 7 пунктуацион хаталы эшкә ҡуйыла. Әгәр эштә өс бер типтағы хата ебәрелһә, 2 орфографик, 4 пунктуацион хаталы эшкә лә «3» билдәһе ҡуйырға мөмкин.

Грамматик биремдәрҙе баһалағанда түбәндәгеләрҙе иҫәпкә алыу тәҡдим ителә:

«5» билдәһе бөтә эште лә теүәл йә бер хата булғанда,

«4» билдәһе эштең яртыһынан күберәге дөрөҫ эшләнгәндә,

«3» билдәһе яртыһынан әҙерәге дөрөҫ эшләнгәндә,

Диктанттарҙы баһалау

Уҡытыусы тексты уҡып сыға. Өйрәнелмәгән орфограммалы һүҙҙәр алдан уҡ таҡтала яҙылған булырға тейеш. Уҡытыусы синыфтың әҙерлегенә ҡарап, әйтеп яҙҙырыу темпын үҙе билдәләй.

Тексты орфоэпия, әҙәби тел нормаларына ярашлы уҡыу талап ителә. Уҡытыусыға ярҙам итеү маҡсатында йыйынтыҡ авторҙары текстар аҙағында грамматик эш төрҙәре тәҡдим итәләр.

Диктант яҙылып бөткәс, уҡыусыларға тексты уҡып һәм тикшереп сығыу рөхсәт ителә. Ләкин диктантты баштан уҡ уйлап, аңлап, иғтибарлы яҙырға өйрәтергә һәм һуңғы тикшертеү менән мауыҡмаҫҡа кәрәк.

Контроль диктантты тикшергәндә, түбәндәге хаталар төҙәтелә, ләкин баһалағанда иҫәпкә алынмай:

1) мәктәп программаһына индерелмәгән ҡағиҙәгә яҙылыштар;

2) әле үтелмәгән ҡағиҙәгә яһалған хаталар;

3) автор ҡуйған ҡатмарлы пунктуацияға хаталар;

4) механик рәүештә бер хәреф урынына икенсеһен яҙыу (мәҫәлән: *ата* урынына *аша).*

Диктантҡа билдә ҡуйғанда шулай уҡ хаталарҙың характерына иғтибар итергә кәрәк. Хаталарҙы иҫәпләгәндә тупаҫ булмағандары, йәғни грамоталылыҡты билдәләү өсөн әһәмиәте юҡтары, айырым билдәләнә. Бындай хаталарҙың икеһе берәүгә иҫәпләнә.

Түбәндәге хаталар тупаҫ булмаған хаталарға инә:

1) ҡағиҙәләрҙең иҫкәрмәләренә ҡараған хаталар;

2) бәйләү юлы менән яһалған ҡушма яңғыҙлыҡ атамаларҙа ҙур хәрефтең яҙылышына хаталар;

3) бер тыныш билдәһе урынына икенсеһен ҡуйыу;

4) үҙләштерелгән һүҙҙәрҙең ялғауҙары яҙылышына хаталар.

Әгәр ҙә өҫтәлмә эш алынмаһа, диктант бер генә билдә менән баһалана.

«5» билдәһе тупаҫ булмаған 1 орфографик, 2 пунктуацион хата булған эшкә,

«4» билдәһе 4 орфографик, 3 пунктуацион йә 1 орфографик, 6 пунктуациоң, йә орфографик хатаһыҙ, 7 пунктуацион хатаһы булған диктантҡа ҡуйыла. Әгәр хаталар араһында бер типтағылар булһа, 5 орфографик хаталы эшкә лә «4» билдәһе ҡуйырға мөмкин.

«3» билдәһе 6 орфографик, 6 пунктуацион йә 3 орфографик, 9 пунктуацион, йә 12 пунктуацион хаталы эшкә ҡуйыла. Әгәр эштә өс бер типтағы хата ебәрелһә, 8 орфографик, 8 пунктуацион хаталы эшкә лә «3» билдәһе ҡуйырға мөмкин.

Грамматик биремдәрҙе баһалағанда түбәндәгеләрҙе иҫәпкә алыу тәҡдим ителә:

«5» билдәһе бөтә эште лә теүәл йә бер хата булғанда,

«4» билдәһе эштең яртыһынан күберәге дөрөҫ эшләнгәндә,

«3» билдәһе яртыһынан әҙерәге дөрөҫ эшләнгәндә,

Ҡушымта 2.

Уҡыусыларҙың белемен баһалау өсөн контроль эштәр.

Башҡорт теле: уҡытыу рус телендә алып барылған дөйөм белем биреү ойошмаларының 2-се класы өсөн башҡорт телен (дәүләт теле булараҡ) өйрәнеү өсөн уҡыу ҡулланмаһы. – 2-се баҫма/ (Х.А.Толомбаев, М.С.Дәүләтшина, Ф.М.Ғиниәтуллина, Н.Н.Кинйәбаева). Өфө : Китап, 2017.
Башҡорт теле: контроль эш дәфтәре: уҡытыу рус телендә алып барылған дөйөм белем биреү ойошмаларының 2-се класы өсөн башҡорт телен (дәүләт теле булараҡ) өйрәнеү өсөн – 2-се баҫма/ М.С.Дәүләтшина, Н.Н.Кинйәбаева, Г.М.Садыҡова). Өфө : Китап, 2018.

1. **Күсереп яҙыу “Беҙҙең мәктәп”** (контроль эш дәфтәре, 11-се бит)

   Мин Өфө ҡалаһының 5-се мәктәбендә уҡыйым. Беҙҙең мәктәп яңы, матур. Бөтә кабинеттарҙа ла интерактив таҡталар, интернет бар. Мәктәптә бейеү, йыр, һүрәт төшөрөү түңәрәктәре эшләй.

2.Диктант “Китап”

(Х.А.Толомбаев, М.С.Дәүләтшина, Н.С.Абыҙгилдина. Уҡытыу урыҫ телендә алып барылған мәктәптәрҙең 1-2 синыфтар өсөн диктанттар, изложениелар, ижади һәм контроль эштәр)

Китап белем бирә. Китапты яратырға кәрәк. Мин китап уҡыйым. Китапты яратам, һаҡлап тотам. Минең китаптарым күп.

3. Күсереп яҙыу “Уҡыуҙар бөттө” (контроль эш дәфтәре, 19-сы бит)

Уҡыуҙар бөттө,
Йәмле йәй етте.
Урман, тау, күлдәр
Беҙҙе бик көттө.

Һау бул һин, мәктәп,
Һау бул хәҙергә!
Ял итергә беҙ
Киттек лагерға.